[2020] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 857

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2317 ਆਫ 2011) ਅਗਸਤ 27,2020

[ਅਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਵਨੀਤ ਸਰਾਂ, ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਐਨਰੂਧਾ ਬੋਸ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 15, 16, 338, 341, 342 ਅਤੇ 342 ਏ-ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ) ਐਕਟ, 2006 ਧਾਰਾ. 4 (5)-ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ-ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਸਰਕੂਲਰ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਾਲਮੀਕ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ-ਇਹ ਸਰਕੂਲਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ-ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਸ. ਐਲ. ਪੀ. ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ-ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੂੰ 2006 ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ -ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਬਨਾਮ ਏ. ਪੀ. ਵਰੈਰਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ-ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਵਿੱਚ 5 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 338 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜਰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਗੈਰਾ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ-ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 16 (1), 16 (4), 338 ਅਤੇ 341-ਆਯੋਜਿਤ ਃਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ-ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਨੁਛੇਦ 16 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੇ ਹਨ-ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਵੰਚਿਤ ਵਰਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ) ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹਨ-ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਇੱਕ ਇੱਕੋ ਸਮੂਹ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ-ਜਦੋਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਨਿਆਂ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕੁੱਝ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-ਰਾਜ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ15 (4), 16 (4) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 341 (1) ਅਤੇ 342 (1)-ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ/ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ-ਰਾਜ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦੇ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਸਕਦਾ ਹੈ-ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ' ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 14, 15, 16, 338, 341, 342 ਅਤੇ 342 ਏ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਗੈਰਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆ ਗਈਆ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ-ਇਸ ਲਈ, 3 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ-ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ 7 ਜੱਜਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ

ਰੱਖਿਆ◌ः1. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਰਚਾ ਇਸ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 (4) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਧਾਰਾ 15 (4) ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4) ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਆਧਾਰਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ।ਉਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਖੜੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 342 ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 341 ਜਾਂ 342 ਦੀ ਸਮਾਨ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 366 (24) ਅਤੇ (26 ਸੀ) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਪਦੰਡ ਸਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।ਇਹ ਚਰਚਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 36] [917-ਸੀ-ਜੀ]

2. ਉੱਥੇ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਹਤਰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਿੱਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।ਬਾਲਮੀਕਿ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਫਾਈ ਵਰਗ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਵੰਚਿਤ ਵਰਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਗਜਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇ।ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨਾ ਤਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ) ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ

ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਵਧ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭੁੱਖ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੋਕਰੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।[ਪੈਰਾ **40] [918-G-H; 919-A-B]**

3. ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੰਚਿਤ ਵਰਗ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਕੁੱਝ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਸਤਾਂ ਤੱਕ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **42] [919-ਈ-ਐੱਫ]**

4. ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਸਲ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਤਰਜੀਹੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਲਾਭ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **43] [919-G-H; 920-A]**

5. ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਸੀ।ਕੀ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਥਿਤ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **44] [920-ਬੀ]**

6. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਮੂਹ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਰਜੀਹੀ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ, ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।ਇਹ ਹਰੇਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **45] [920-ਸੀ]** ਏ

7. ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ **15 (4)** ਅਤੇ **16 (4)** ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ **341 (1)** ਅਤੇ **342 (1)** ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ/ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ **14,15** ਅਤੇ **16** ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਤਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਇਹ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ

ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਨਾਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਲਿੰਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **46**] [920-D-F]

8. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜੱਜ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖੇ।ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **47**] [920-F-G]

9. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ/ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਵਰਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।ਰਾਜ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਰਜੀਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਉੱਨਤੀ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **48**] [920-ਐਚ; 921-ਏ-ਬੀ]

10. ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਦੇ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ।ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ **341,342** ਅਤੇ **342** ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਚੀਬੱਧ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **49**] [921-ਸੀ-ਡੀ]

11. "ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ" ਆਰਟੀਕਲ **16 (4)** ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ।ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਜਬ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੈ।ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜਵੰਦ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ **50**] [921-E-F]

12. ਅਨੁਛੇਦ **14,15,16,338,341,342** ਅਤੇ **342** ਏ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ।ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਚੁੱਪ ਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈਆਂ ਵੱਲ

ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚਾ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।[ਪੈਰਾ 51] [921-F-G]
ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਗੈਰਾ.,
(1992) 3(ਪੂਰਕ).ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 217:[1992] 2 (ਪੂਰਕ).ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 454;
ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵਗੈਰਾ।
(2018) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 396:[2018] 10 ਐੱਸਸੀਆਰ 663; ਕੇ. ਸੀ.
ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਵਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, (1985)
ਪੂਰਕ.ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 714:[1985] ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 352; ਰਾਜ
ਕੇਰਲ ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਐੱਨ. ਆਰ. ਥਾਮਸ ਬਗੈਰਾ (1976) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ.
310: [1976] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 906; ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇਗੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ,
ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਸਰਕਾਰ,
(1997) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 203:[1997] 3 ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 477; ਰਾਜ
ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਮਿਲਿੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2001) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 4:[2000] 5 ਪੂਰਕ.ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 65; ਜੀਵੀਕੇ. ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਗੈਰਾ ਅਤੇ ਏ. ਐੱਨ. ਆਰ., (2011) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 36:[2011]3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 366-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।
ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਬਨਾਮ ਏ. ਪੀ. ਰਾਜ ਬਗੈਰਾ (2005) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ
394:[1992] 2 ਪੂਰਕ.ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 454; ਐੱਮ. ਆਰ. ਬਾਲਾਜੀ ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ
ਵਗੈਰਾ, [1963] 1 ਪੂਰਕ.ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 439;
ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਜਲ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2018) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 312:[2018] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 513; ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਗੈਰਾ (2006) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 212:[2006] 7 ਪੂਰਕ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 336; ਆਈ. ਆਰ. ਕੋਇਲੋ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਟੀ. ਐੱਨ., (2007) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1:[2007] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 706; ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਆਰ. ਕੇ. ਸੱਭਰਵਾਲ ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1995) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 745:[1995] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 35; ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਰਾਜ ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਜਯੰਤ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 146:[2017] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 247; ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼
ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ (2019) 16 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 129:[2019] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1086;
ਮੈਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਡੀਨ, ਸੇਠ ਜੀ. ਐਸ. ਮੈਡੀਕਲ
ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1990) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 130:[1990] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ
843; ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਹੋਰ.,
(1984) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 654:[1984] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 942; ਭਾਰਤ ਸੰਘ
ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2010) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 50:[2010] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 483; ਡੇਗਾ ਵੈਂਕਟ ਹਰਸ਼ ਵਰਧਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਕੁਲਾ ਵੈਂਟਕ ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2019) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 735; ਐਸ. ਆਰ. ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 2001 ਐਸ. ਸੀ. 2707; ਟੀ. ਐਮ. ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। (2002) 8 SCC 481:
[2002] 3 ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 587; ਸੋਭਾ ਹਾਇਮਾਵਤੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ.

ਸੇਟੀ ਗੰਗਾਧਰਾ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਏ. ਆਈ. ਆਰ 2005 ਐਸ. ਸੀ. 800:[2005] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 848; ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼
ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1:[2008] 4 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1;
ਬੀ. ਬਸਾਲਿੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਮਿਊਨਿਚਿਨੱਪਾ, [1965] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 316; ਭਈਆ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ [1965] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 877; ਸ਼੍ਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਰਾਜ । ਹੋਰ।, (1990) ਪੂਰਕ .ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 220:[1990] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 576; ਪਾਲਘਾਟ ਜ਼ਿੱਲਾ ਥੰਡਨ ਸਮੁਧਿਆਏ ਸਮਰਕਸ਼ਣ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ । ਅਨਰ।, (1994) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 359:[1993] 3
ਪੂਰਕ.ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 872; ਹੇਖਮ ਸੁਰਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮਲੋਇਸ ਕਾਕਚਿੰਗ, ਮਣੀਪੁਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ
ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਉੱਨਤੀ ਸੰਸਥਾ ਬਗੈਰਾ, (1997) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 523 :[1996] 7 ਪੂਰਕ.ਐੱਸਸੀਆਰ 371; ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਤ ਵਲਸਾਡ ਜ਼ਿੱਲਾ ਕੇ. ਐੱਮ. ਜੀ. ਪਰਿਸ਼ਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। (2007) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 360:[2007] 6 ਐੱਸਸੀਆਰ 257; ਪੁਨੀਤ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ (2003) 8 ਐੱਸਸੀਸੀ 204:[2003] 2 ਪੂਰਕ.**ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 743; ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਅਧੀਨ** ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਬੋਰਡ, (2009) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 458:[2009] **12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 978; ਸੰਭੂ ਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਰਾਜ** ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ (1973) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 856: [1974] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 1; ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। [1955] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 603; ਕੇਸ਼ਵ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ.ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, [1965] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ, (1989) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 754:[1989] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 316; ਗੁੱਡੀਅਰ **ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1990) 2** ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 71: [1989] 1 ਪੂਰਕ.ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 510; ਚੇਬਰੋਲੂ ਲੀਲਾ **ਪ੍ਰਸਾਦ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਬਨਾਮ ਏ. ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜ, (2020)** ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ. ਸੀ. 383; ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ । ਹੋਰ।, (2010) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 50:[2010] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 483-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਬਨਾਮ ਡਾਵਸਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, 264 ਯੂ. ਐੱਸ. 219; ਡੇਵਿਡ ਬਰਨੇਟ ਬਨਾਮ ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਆਇਲ ਐਂਡ ਗੈਸ ਕੰਪਨੀ 285 ਯੂ. ਐੱਸ. 393; ਗ੍ਰੇਵਜ਼ ਬਨਾਮ ਪੀਪਲ ਆਫ਼ ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਨਿਊਯਾਰਕ 306 ਯੂ. ਐੱਸ. 466; ਮਾਰਟਿਨ ਬਨਾਮ ਹੰਟਰਜ਼ ਲੈਸੀ, 14 ਯੂ. ਐੱਸ. (1 ਕਣਕ) 304; 4 ਐਲ. ਐੱਡ. 97, 102-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ
[1992] 2 ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 454 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਪੈਰਾ 1
[2018] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 663 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ (7) (ਈ)
[1985] ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 352 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਪੈਰਾ (7) (ਐੱਫ)
[1963] 1 ਸਪਲਿ.ਪੈਰਾ (7) (ਐੱਫ)
[1976] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 906 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 439 ਪੈਰਾ (7) (ਐੱਫ)
[2000] 5 ਸਪਲਿਊ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 65 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਪੈਰਾ (7) (ਜੀ)
[2018] 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 513 ਪੈਰਾ (7) (ਜੀ)
[2006] 7 ਪੂਰਕ ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 336 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ (9) (ਏ)

[2007] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **706** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **(9) (ਬੀ)**
[1997] 3 ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **477** 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **(10) (ਡੀ)**
[1995] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **35 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **16**
[2017] 11 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **247 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **16**
[2019] 7 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **1086 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **16**
[1990] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **843 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **(20) (i)**
[1984] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **942 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **(20) (ii)**
[2010] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **483 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **(20) (iii)**
(2019) 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. **735 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **(20) (iv)**
ਏ. ਆਈ. ਆਰ. **2001** ਐੱਸ. ਸੀ. **2707 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **21**
[2002] 3 ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **587 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **21**
[2005] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **848 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ** ਪੈਰਾ **21**
[2008] 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **1** ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
[1965] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **316** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **(31) (i)**
[1965] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **877** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **31 (ii)**
[1990] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **576** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **31 (iii)**
[1993] 3 ਪੂਰਕ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **872** ਪੈਰਾ **31 (iv)**
[1996] 7 ਪੂਰਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **371** ਪੈਰਾ **31 (viii)**
[2007] 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **257** ਪੈਰਾ **31 (viii)**
[2003] 2 ਪੂਰਕ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **743** ਪੈਰਾ **31 (ix)**
[2009] 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **978** ਪੈਰਾ **31 (x) [1974] 1** ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **1** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **32 (ਏ)**
[1955] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **603** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **32 (ਐੱਫ)**
[1965] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **908** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **33 (ਏ)**
[1989] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **316** ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ **33 (ਬੀ)**
[2011] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. **366** 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰੋ ਪੈਰਾ **34**
[1989] 1 ਪੂਰਕ।ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **510** ਪੈਰਾ **35**
[2010] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. **483** ਪੈਰਾ **39** ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 29.03. 2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੀ. ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. ਨੰਬਰ 18290/2009 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5586,5597,5589,5593,5500,5598,5587,5595--5596/2010,2324,2318/2011,289/2014,6936/2010 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 30766,2011 ਦੀ 5454-5459,8701,36500-36501,2011 ਦਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੇਸ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 37,38,2011 ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 464/2015 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1477/2019

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ. ਐੱਸ. ਜੀ., ਅਰੁਣ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਏ. ਏ. ਜੀ. (ਹਰਿਆਣਾ), ਜਯੰਤ ਮੁਥਰਾਜ, ਏ. ਏ. ਜੀ., ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਖੰਨਾ, ਮਨੋਜ ਸਵਰੂਪ, ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਗਣੇਸ਼, ਸ਼ੇਖਰ ਨਾਫੜੇ, ਨਿਧੀਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਜ਼ਾਲਵਿਸ, ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਾਮਣੀ, ਸੰਜੇ ਹੇਗੜੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ।, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉੱਤਰਾ ਬੱਬਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਵਨਾ ਦੁਹੂਨ, ਮਨਨ ਬੰਸਲ, ਅੰਸ਼ੁਮਨ ਸਿੰਘ, ਓ. ਪੀ. ਭਦਾਨੀ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਪੀ.

ਖੰਨਾ, ਰਾਮਿਆ ਖੰਨਾ, ਅੰਕਿਤ ਸਵਰੂਪ, ਨੀਲਮਣੀ ਪੰਤ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਦਿਸ਼ਾ ਸਵਰੂਪ, ਰੋਹਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੇ. ਸੇਸ਼ਾਚਾਰੀ, ਅਨੰਤ ਕੁਮਾਰ ਵਤਸਿਆ, ਵਿਨੈ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਦੇਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮੋਨਿਕਾ ਗੁਸੈਨ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸੇਨ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਆਨੰਦ ਕੰਨਨ ਐੱਨ., ਕਮਲ ਮੋਹਨ ਗੁਪਤਾ, ਸਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਐੱਸ. ਸੀ. ਪਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਪਾ ਪਾਲ, ਆਰ. ਕੇ. ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੀਰਜ ਸਿੰਘ, ਕੁਮਾਰ ਗੌਰਵ, ਰਿਤੂ ਰੇਨੀਵਾਲ, ਪੀ. ਐੱਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਵੀ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਮਾਧੁਰੀ ਕੇ. ਪਰੀ ਵੇਂਧਨ, ਏ. ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਰੰਜਨਾ ਸਿੰਘ, ਦੀਪਕ ਆਨੰਦ, ਸੰਜੇ ਜੈਨ, ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ, ਵਕੀਲ।ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੱਜ

1. ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਿਤੀ 20.08.2014 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਬਨਾਮ ਏ. ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜ (2005) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 394, **ਵਿੱਚ 5-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ** । ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸੇਦ 338 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, **ਅਤੇ** ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1992 ਪੂਰਕ (3) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 217। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 16 (1), 16 (4), 338 ਅਤੇ 341 ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਪਲੇਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

2. ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ) ਐਕਟ, 2006 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(1) ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ) ਐਕਟ, 2006 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ?

(2) ਕੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਅਧੀਨ **ਸ਼ਾਮਿਲ** ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੋਗਤਾ ਸੀ?

(iii) ਕੀ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਬਗੈਰਾ (2005) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 394 **ਦੇ ਫੈਸਲੇ** ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

3. ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਕੂਲਰ No.1818-SW-75/10451 ਮਿਤੀ 5.5.1975 ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਬਾਲਮੀਕ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।ਇਸ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 25.7.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਪੀ. ਨੂੰ 10.3.2008 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

4. ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੂੰ 5.10.2006 ਉੱਤੇ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕੇ ਬਾਲਮੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

5. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਤੀ 29.03.2010 ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

6. ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਕੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉੱਚ ਵਰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ **ਇਸ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ** ।ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਆਪਣੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਬੇਨਤੀਆਂ

7. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ:

(ਏ) ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ **ਅਨੁਛੇਦ** 341 **ਦੇ ਅਧੀਨ** ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ **ਪੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ** ।ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ, ਵਿਗਾੜਨਾ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 341 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤਹਿਤ **ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ** ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 16 (1) ਅਤੇ 16 (4) ਧਾਰਾ 245 ਅਤੇ 246 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ।

(ਬੀ) ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ **ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਲਾਸ** ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ ਕੇਸ ਦੇ ਨੌਂ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਪਛੜੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

(c) **ਅਨੁਛੇਦ** 16(4) **ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ** 16(4) **ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਮੀਕਰਨ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ' ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਛੜੇਪਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਢੁਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨੁਛੇਦ** 16(4) **ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਅਨੁਛੇਦ** 15(4) **ਨਾਲੋਂ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ । ਅਨੁਛੇਦ** 16(4) **ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।**

(D) **ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਅਨੁਛੇਦ** 14 **ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ । ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਛੇਦ** 16(4) **ਦੇ**

ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਵਨੀ ਦੇ ਨੌ ਵਿਚੋਂ ਵੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4) ਧਾਰਾ 16(1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਕੁਝ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰਜੀਹੀ ਸਲੂਕ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਅਨੁਪਾਤਕ ਸਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਨਾਲ ਭਿੰਨਤਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਸਮਾਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੌਕੇ ਦੀ ਅਸਲ ਬਰਾਬਰੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(e) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਧਾਰਨਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਲਛਮੀ ਨਰਾਇਣ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ N ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2018) 10 SCC 396, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਚੋਣਵੇਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨਭਾਉਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੋ। ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 341 ਅਤੇ 342 ਲਈ 'ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(1) ਈ.ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਰ ਬਾਈਡਿੰਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸੀ ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਐਨ. . ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ . 1985 Supp. ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 714, ਜੋ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸੀ। ਐਮ.ਆਰ. ਬਾਲਾਜੀ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ., ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ., 1963 ਸਪਲਾਈ. (1) SCR 439, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਈਵੀ ਚਿਨੱਈਆ ਵਿੱਚ, ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. v. NM Thomas & Ors .. (1976) 2 SCC 310, ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਲਾਘਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। NM ਥਾਮਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਸਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(g) ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 341 ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਇੱਕਮੁੱਠ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। v, ਮਿਲਿੰਦ ਐਂਡ ਆਰ.ਐੱਸ ., (2001) । ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 4 ਅਤੇ ਬੀਰ

ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਜਲ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ. (2018) 10 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 312. ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਦੀ, ਧਾਰਾ 341 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34। ਧਾਰਾ 1664) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਖੋਹਦੀ।ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ। ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਸਗੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ. ਈ.ਵੀ. ਚਿਨੈਈਆ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। 8. ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਵੈਕਟਾਰਮਣੀ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

(1) ਈਵੀ ਚਿਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਅਨੁਭਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਬਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਈਵੀ ਚਿਨੈਈਆ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਧਾਰਾ 14 ਤੋਂ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਈਵੀ ਚਿਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(b) ਆਰਟੀਕਲ 14 ਤੋਂ 16 ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਤਿਕੋਣਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਚਾਰਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ, ਫੈਸ਼ਨ, ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਵਨੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 15 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪਸੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਅਤੇ ਕਮਜੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤਾਂ, ਮੌਕਿਆ, ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਸਤਾਂ ਤੱਕ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵੰਡ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ, ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਭ ਬੇਅੰਤ ਕੀਮਤੀ ਜਨਤਕ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ। ਇਸਲਈ, ਰਾਜਾ

ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੇਲੋੜੇ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਤਕ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਬਿਨਾਂ ਸੂਚਿਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜੰਜ਼ੀਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਫੜੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਈ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸੁਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। (c) ਇੰਦਰਾ ਸਵਨੀ ਵਿੱਚ, "ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਭਾਵ, ਸਮੂਹੀਕਰਨ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂ ਧਾਰਾ 16 ਅਤੇ 16(4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨਦੀ ਇਜਾਜਤ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਅੰਤਰ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਮਾਤਾਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੰਤਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਹਰੇਕ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਜਾਂ ਉਪ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

(d) ਈਵੀ ਚਿਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਤੋਂ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਈਵੀ ਚਿਨੈਈਆ ਕਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਬਿਆਨ ਈ.ਵੀ. ਚਿਨੈਈਆ ਕੋਲ ਅਨੁਭਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਈਵੀ ਚਿਨੈਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਤਾਰੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੰਨੇ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰ ਲਈ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਮਝ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਣੀ ਨੇ ਇਸਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ।

9. ਹਰਿਆਣਾ ਧਨਕ ਸੇਵਾ ਸਮਿਤੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਗਣੇਸ਼ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

(A) ਈ.ਵੀ. ਚਿਨੋਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰੰਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤੀਬਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਐਮ.ਨਾਗਰਾਜ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। . ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਓਆਰਐਸ .. (2006) 8 SIC 202 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 366(24) ਦੀ ਟੋਟੋਲੋਗਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 341 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਾਤਾਂ, ਨਸਲਾਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਵਿਚਲੇ ਵਿਵਰਣ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਪ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਉਲਝਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 341 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਪ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਸਪੈਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(ਬੀ) ਹੋਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। EV ਚਿੰਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ R ਕੋਏਹੋ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ TN (2007) 2 SCC । ਈ.ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 341 ਅਨੁਛੇਦ 15(4) ਅਤੇ 16(4) ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੀਮਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਤੋਂ 16 ਅਧੀਨ ਸਨ।

(c) ਉਹ EV ਚਿੰਨਈਆ Occam ਦੇ Razor crtin non sunt multiplicando practer necessitate (ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਜਾਂ ਤੱਤ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤਾਂ, ਨਸਲਾਂ, ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 15(4) ਅਤੇ 16(4) ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਤਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਰਸਤੂ, ਐਕੁਇਨਾਸ, ਓਹਮ, ਅਤੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰਤਿਆ ਸੇਨ ਦੁਆਰਾ ਦ ਆਈਡੀਆ ਆਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(D) ਇਹ ਧਾਰਾ 15(4) ਅਤੇ 16(4) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਉਪਬੰਧ ਹਨ। ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 46 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਈਵੀ ਚਿਨਈਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਈਵੀ ਵਿੱਚ ਚਿਨੱਈਆ ਨੇ ਉਸ ਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਭਾਗ XVI ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(E) ਜੇਕਰ ਈ.ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਧਾਰਾ 342 ਏ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਇੱਕ ਸੌ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2018 ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਧਾਰਾ 341 ਅਤੇ 4341 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

10. ਸ਼੍ਰੀ ਨਿਦੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ:

(A) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 341 (2) ਅਤੇ 34212) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇੰਦਰਾ ਸਵਨੀ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 1664) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਿਛੜੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ।

(ਬੀ) ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 1664) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਬਾਲਮੀਕੀਆ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਰਜੀਹ, ਭਾਵ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੜੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ।

(c) ਧਾਰਾ 16(4), 16(44), 335, 341, ਅਤੇ 342 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਤੇ ਰਾਜ ਆਂ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ।

(d) ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇਗੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਐਨਆਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। v. ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. (1997) 7 SCC 203.

11. ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੇਖਰ ਨਫਾੜੇ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

(a) ਅਰੁਣਥਾਥੀਅਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਅਰੁਣਥਾਥਿਆਰ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ) ਐਕਟ, 2009 ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(b) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਈਵੀ ਚਿਨਈਆ ਨੂੰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(c) ਸੂਚੀ 11 ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ 41 ਅਤੇ ਸੂਚੀ III ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 246(2) ਅਤੇ 246(3) ਤੋਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ । ਅਨੁਛੇਦ 341 ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਹੈ।

d) ਧਾਰਾ 341 ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਈਵੀ ਚਿਨੋਈਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫਲਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੋਰ ਸਾਰਥਕ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਲੂਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਭਿੰਨ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12. ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜੋਤੀ ਮੰਦਿਰੱਤਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਈਵੀ ਚਿੰਨਈਆ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਰੂਪ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਮਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(a) ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਰੁਣਥਿਆਰਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਐਮਐਸ ਜਨਰਥਨਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਹ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਰੁਣਥਿਆਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਨ। ਉਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਰੁਣਥਿਆਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(b) ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਜਸਟਿਸ ਰਾਮਚੰਦਰ ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਲੀ ਸਮੂਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(c) ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਊਸਾ ਮਹਿਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2008) ਵੱਲ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਰਗ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਕਿੱਤਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(d) ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਜਸਟਿਸ ਲੋਕੁਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (1965) ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਚੋਣਵੇਂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਮੂਹਾਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਈ.ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਵਿੱਚ, ਤਰਕਸੰਗਤ ਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਤ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਧਾਰਾ 341 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

13. ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਆਰ. ਹੇਗੜੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਈ ਵੀ ਚਿੰਨਈਆ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

(ਏ) ਇਕੱਲੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 341 ਅਤੇ 342 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਈਡਿੰਗ ਪੂਰਵ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਈਵੀ ਚਿਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਣਕਿਆਸੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ

ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵੱਡੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁੱਦੇ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ

(ਬੀ) ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਲਈ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਈਵੀ ਚਿਨੈਈਆ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(c) NM ਥਾਮਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਸੰਸਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 341(1) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਿਲਿੰਦ ਐਂਡ ਓਰਸ, (2001) । SCC 4 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(d) ਧਾਰਾ 341 ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਪ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਤਹਿਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

(A) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਛੂਤ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ - ਛੂਹਣਯੋਗ ਅਤੇ ਅਛੂਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਉਦਾਸ ਵਰਗ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਤ- ਛਾਤ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਲੂਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ

ਹੈ। ਧਾਰਾ 341(1)ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 16(4) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਾ 341 ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

14 ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਬਖਸ਼ੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੱਕ ਇੰਦਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

15. ਸ਼੍ਰੀ ਏ. ਸੂਬਾ ਰਾਓ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਇੱਕ ਸੌ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2018 11.8.2018 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਧਾਰਾ 138 ਵੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਧਾਰਾ 14 15 16 338 338-A 388-B, 341 342, 342-A, 366(24) Dls 366 (26C) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕੱਲੇ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਾਵੇ ਕਿ ਈ.ਵੀ ਚਿੰਨਈਆ ਦਾ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਸੰਘਵਾਦ ਦਾ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।

16. ਡਾ. ਕੇ.ਐਸ. ਚੌਹਾਨ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਈ. ਵੀ. ਚਿਨਈਆ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਜਾਂ ਉਪ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਨੁਛੇਦ 341(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇੰਦਰ ਸਾਹਨੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਤਾਂ ਜਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਜਮਾਤਾਂ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਜਾਤ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ।

ਐੱਨ.ਐੱਮ. ਥਾਮਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਵਰਗ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਐੱਨ.ਐੱਮ. ਥਾਮਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਤੈਅ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 1661) ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਹਨ . ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ

ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਆਰ ਕੇ ਸੱਭਰਵਾਲ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਹੈ। v. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓ ਆਰ ਐਸ. (1995) 2 SCC 745. ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਅਤੇ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ 'ਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। v, ਜੈਅੰਤਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. (2018) 1 SCC 146. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ V ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਸਿਰਫ ਬੀਕੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਤੱਕ ਹੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਿਹਾ। . ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਆਰ.ਐਸ. (2019) 16 SCC

129. ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

17. ਸ਼੍ਰੀ ਰੋਬਿਨ ਖੋਖਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 2009 ਦੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 76 ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 7 ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਰਥਥੀਅਰ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 341 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ । ਵਿਧਾਨਕ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਚਰਚਾ

18. ਈ.ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਸਮਰੂਪ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਉਪ-ਵਿਭਾਜਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ

38. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, 1992 ਦੇ ਐਸ.ਪੀ.ਐਲ. (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 217, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਪਛੜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪੱਛੜੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਿਛੜੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸਲਈ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਕੇਸ, 1992 ਸਪਲੀਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ। (3) SCC 217, ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਕਿ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਉਪ-ਵਿਭਾਜਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਹੈ ਭਾਵ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

41. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪਹੁੰਚ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲਪਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੋਵੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਝੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਉਪ-ਵੰਡ ਜਾਂ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਰਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੱਪਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਂ ਕੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਕੌਣ ਜਿਆਦਾ ਪੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 14, 15 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਰਾਏ, ਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ

ਚਿਨਈਆ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

113, ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ

ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨੀਤੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਖੋਹ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਸਮੂਹ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19. ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਈਵੀ ਚਿਨਈਆ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਛੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਏ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਬੀਪੀ ਜੀਵਨ ਰੈਡੀ, ਜੇ, (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਲਈ) ਦੀ ਰਾਏ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 5:ਕੀ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਿਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

801 ਬਾਲਾਜੀ, 1963 Supp I SCR 439 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਨੁਛੇਦ 15(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਉੱਨਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਪਾਅ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 15(4) ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।ਅਖੌਤੀ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਢੰਗ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਲਗਭਗ 90% ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪਛੜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਿਛਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿਛੜੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਇਸ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। SCR p 46566) ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਕਤ ਹੋਲਡਿੰਗ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਛੜਾਪਣ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ, 1985 Supp SCC 714 ਵਿੱਚ ਚਿਨਪਾ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ,

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ. 750, ਪੈਰਾ 55) ਡਬਲਯੂ) ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜੇਕਰ ਦੋਵੇਂ ਜਮਾਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉੱਨਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜੇ ਵੱਧ ਉੱਨਤ ਹਨ, ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ।

802. ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਅਵੈਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ। ਆਉ ਅਸੀਂ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਤ, ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਵਰਗ ਜੋ ਗਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਤਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਸੈਣੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਜਾਤਾਂ ਸਮਝ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20 ਤੋਂ 22 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤਾ ਸਮੂਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਣ ਲਈ, ਦੋ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਸੁਨਿਆਰੇ ਅਤੇ ਵਡੇ (ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਪੱਥਰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ) ਨੂੰ ਲਓ, ਦੋਵੇਂ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸੁਨਿਆਰੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਟੱਲ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸੁਨਿਆਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖੋਹ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ। ਲਾਈਨ ਕਿੱਥੇ ਖਿੱਚਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ - ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਵਾਜਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸ. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਰੁੱਪ A ਵਿੱਚ "ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਬੀਲੇ, ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀ, ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨੋਮੈਡਿਕ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਟੇਪਰ, ਜੁਲਾਹੇ, ਤਰਖਾਣ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ,

ਕਮਸਾਲਿਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ/ਭਾਈਚਾਰੇ/ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ A, B ਅਤੇ C ਵਿੱਚ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) । SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਰੁੱਪ A ਵਿੱਚ "ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਬੀਲੇ, ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀ, ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨੋਮੈਡਿਕ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਟੇਪਰ, ਜੁਲਾਹੇ, ਤਰਖਾਣ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ, ਕਮਸਾਲਿਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ A, B ਅਤੇ C ਵਿੱਚ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ (1972) I SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਰੁੱਪ A ਵਿੱਚ "ਆਦਿਵਾਸੀ ਕਬੀਲੇ, ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀ, ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨੋਮੈਡਿਕ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਟੇਪਰ, ਜੁਲਾਹੇ, ਤਰਖਾਣ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ, ਕਮਸਾਲਿਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ A, B ਅਤੇ C ਵਿੱਚ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) । SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨੋਮੈਡਿਕ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ।" ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਟੇਪਰ, ਜੁਲਾਹੇ, ਤਰਖਾਣ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ, ਕਮਸਾਲਿਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ।ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ A, B ਅਤੇ C

ਵਿੱਚ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) 1 SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨੋਮੈਡਿਕ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ।" ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਟੇਪਰ, ਜੁਲਾਹੇ, ਤਰਖਾਣ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ, ਕਮਸਾਲਿਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ A, 19 ਅਤੇ C ਵਿੱਚ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) । SC 60 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨੋਮੈਡਿਕ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ।" ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਟੇਪੁਰ, ਜੁਲਾਹੇ, ਤਰਖਾਣ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਿਆਰ, ਕਮਸਾਲਿਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ A. B ਅਤੇ C ਵਿੱਚ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) । SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨੋਮੈਡਿਕ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ।" ਗਰੁੱਪ ਬੀ ਵਿੱਚ ਟੇਪਰ, ਜੁਲਾਹੇ, ਤਰਖਾਣ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੁਨਿਆਰੇ, ਕਮਸਾਲਿਨ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਰੁੱਪ A, B ਅਤੇ C ਵਿੱਚ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) । SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਵਿੱਚ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) । SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਰੁੱਪ ਸੀ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਡੀ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਏ, ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 25% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਲਰਾਮ, (1972) । SCC 660 ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

803. ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ । ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 15(4) ਹੈ।ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਤਰਕ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਓ.ਬੀ.ਸੀ. ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਸੁੱਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖੋਹ ਲੈਣਗੇ। ਇਹੀ ਤਰਕ ਹੋਰ ਪਛੜੇ ਅਤੇ ਪਿਛੜੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਾਗ (VII)

859. ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਡੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (I) -- (2) -- (3) (ਏ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 4) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਗੈਰ-ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਈ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਮੂਹ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਆਰਟੀਕਲ 184) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਛੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । (ਪੰ: ੧੪੬ ਤੋਂ ੧੧੯) -------*

(D) ਕ੍ਰਮੀ ਲੇਅਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਪਰਾਸ 790793) (5) ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਪੈਰਾ 801 ਤੋਂ 803)" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(ਬੀ) ਪੀ.ਬੀ. ਸਾਵੰਤ, ਜੇ (ਆਪਣੇ ਲਈ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ|

-523 ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਬਾਲਾਜੀ, 1963 Supp | SCR 439 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਿਛੜੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਭਾਵੇਂ ਆਰਟੀਕਲ 1514) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਏ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 16) ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਨਾਗਨ ਗੌੜਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਿਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੱਛੜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ, ਪਛੜੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੇ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, “ਕੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਿਆਰ ਰਾਜ ਦੇ ਅਸਤ ਦੇ 50% ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਛੜਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਛੜਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 154) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਜੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ " ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਉੱਨਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਾਰਾ 15:4) ਦਾ ਘੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਢੰਗ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਲਗਭਗ 90% ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪਛੜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਲਗਭਗ 6 "ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪੱਛੜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਗਿਆ ਸੀ, ਪਿੱਛੜੇ ਦੀ ਪਛੜੇਪਣ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਕਲਾਸਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ। ਜਿਹੜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉੱਨਤ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਉੱਨਤ ਸਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਪਛੜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਟੀਕਲ 15:4)। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਛੜੇ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੰਛੜੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛੜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ|

524, ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ, 1985 Supp SCC 714, ਚਿਨੋਪਾ ਗੱਡੀ, 1 ਨੇ ਬਾਲਾਜੀ, 1963 Supp | SCR 439 ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਟੈਸਟ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਵੇਂ ਜਮਾਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਨਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉੱਨਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਲਾਸਾਂ, ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੀਟਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਨਤ ਸੋਣੀਆਂ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਆਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ ਕੀ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਰ ਉੱਨਤ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਪਛੜੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ, ਪਛੜੇਪਣ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵੀ ਹੈ ਜੇ ਸਭ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਣ ਲਈ, ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੂਚਕਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੂੰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕੇ 22 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ 22 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨੂੰ ਉਨਤ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ, 11 ਅਤੇ 22 ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਕੁਝ 11 ਤੋਂ 15 ਪੁਆਇੰਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸਾਰੇ 22 ਪੁਆਇੰਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਜੋ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1986 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 1 ਅਤੇ 22 ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਕੁਝ 11 ਤੋਂ 15 ਪੁਆਇੰਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸਾਰੇ 22 ਪੁਆਇੰਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਜੋ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1986 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ।। ਅਤੇ 22 ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਕੁਝ 11 ਤੋਂ 15 ਪੁਆਇੰਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਸਾਰੇ 22 ਪੁਆਇੰਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਜੋ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1986 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਜਰਵੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ 1985 Supp SCC 714 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ, ਜਿੱਥੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, A, B, C, D ਅਤੇ E ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਏ ਵਿੱਚ, ਬੈਰਾਗੀ, ਬੰਜਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਬੜੀ ਵਰਗੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਖਾਨਾਬਦੇਸ਼ ਕਬੀਲੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਬੇਦਾਰੂ, ਰਾਮੋਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਬੀਲਿਆ ਵਜੋਂ ਕਲੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀ D ਵਿੱਚ ਖੱਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤ ਵਰਗੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਣਗੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਿਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪਿਛੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜਮਾਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਟ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਛੱਡ ਦੇਣਾ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਪਛੜੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੇ ਵਿੱਚ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਰਾਖਵੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿਰਫ ਪਛੜੇ ਜਾਂ ਘੱਟ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਖੋਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਪਛੜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਾਮੀ ਮਿਲੇਗੀ।

525. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪ-

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

552 ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹੁਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ! * ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 * ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 * ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 * ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5

ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ

ਜੇਕਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਕੋਟਾ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵੱਖਰੇ ਕੋਟੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਗੈਰ-

ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਜੇਕਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਕੋਟਾ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵੱਖਰੇ ਕੋਟੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਾਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੱਖੋਂ ਉੱਨਤ ਵਰਗ ਅਤੇ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜਮਾਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਨਤ ਵਰਗ ਇੰਨਾ ਉੱਨਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਰਗਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਉੱਨਤ ਵਰਗ ਹੁਣ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 16(4)। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(c) ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਧਾਰਾ 16(4) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਮੀਕਰਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ ।6 (4) ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਨਾਲੋ ਚੌੜਾ ਹੈ। ਸਮੀਕਰਨ ਵਰਗਾ ਜਾਤ ਨਾਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਮੀਕਰਨ

ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੀਪੀ ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੇ (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਲਈ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ,

"774. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਵੀ, "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ - ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਨਹੀਂ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਰਣਨ ਹੋਵੇਗਾ। "ਪੱਛੜੇ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਅਤੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਐਮ. ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ .. ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਹੀਂ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

777. .... ਸ਼ਬਦ "ਭਾਈਚਾਰਾ" ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਜਾਤ" ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ - ਅਤੇ "ਪੱਛੜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ – ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਸਗੋਂ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹ, ਵਰਗ ਅਤੇ ਵਰਗ ਵੀ ਹਨ।

778. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਵਿੱਚ "ਜਾਤੀ" ਜਾਂ "ਜਾਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ "ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸ਼ਬਦ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ ਕਿਉਂ ਸੀ, ਇਸਦੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀ। ਇਸਲਾਮ, ਈਸਾਈਅਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਰਗੇ ਗੈਰ-ਹਿੰਦੂ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਜਾਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਤਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰਾਂ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16(4) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ, ਇਸ ਲਈ, ਵਿੱਚ "ਕਲਾਸ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 16(4), ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ "ਵਰਗ "ਜਾਤ" ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜਾਤ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 164) ਵਿੱਚ "ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜਿਕ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

778 ਏ. ਰਾਜੇਂਦਰਨ ਵਿੱਚ, (1968) 2 ਐਸਸੀਆਰ 786, 790, ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ (11), (1969) । ਐਸਸੀਆਰ 103, 105, ਬਲਰਾਮ, (1972) । ਐਸਸੀਸੀ 660 ਅਤੇ ਪੀਰੀਆਕਰੱਪਨ, (1971) ।

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਐਸਸੀਸੀ 38, 48, ਇਹ ਅਸਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲਾਜੀ, 1963 Supp I SCR 439 ਦੀ ਬਜਾਏ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਦਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

778 ਬੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਅਸੀਂ ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ, 1985 Supp SCC 714 ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਜਾਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਡੀ.ਏ. ਦੇਸਾਈਂ, ਜੇ ਨੇ "ਜਾਤ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 73031, ਪੈਰਾ 22) "ਫਿਰ ਜਾਤ ਕੀ ਹੈ? ਭਾਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸਟੀਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਜਾਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਲੇਟਵੀਂ ਖੰਡ ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ। ਹੋਮੋ ਹਾਇਟਰਿਕਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਅਸਲ ਤੱਤ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ. . ਜਾਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਹੋਮੇ ਲੜੀਵਾਰ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ (1) ਲੜੀ, (2) ਸਮਾਨਤਾ, (3) ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਅਤੇ (4) ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਕਿੱਤਾ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਹਨ। ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਪ੍ਰਤਿਲੋਮ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੈਕਟਾਰਮੀਆ, ਜੇ ਨੇ ਵੀ "ਜਾਤ" ਨੂੰ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ. (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੀ. 786, ਪੈਰਾ ।10) ਇੱਕ ਜਾਤ ਉਹਨਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੰਗਠਨ ਹੈ ਜੋ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰੀਤ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਨਿਯਮ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ .... ਇੱਕ ਜਾਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਇੱਕ ਵਰਗ, ਇੱਕ ਨਸਲ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਸਲੀ ਇਕਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਦਾ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਸਮੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਹਰੇਕ ਜਾਤੀ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਾਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ, ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।" ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਸਮੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਹਰੇਕ ਜਾਤੀ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਾਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ

ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ, ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਅਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।" ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰਸਮੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਹਰੇਕ ਜਾਤੀ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ .... ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਾਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ, ਪਾਇਆ ਜਾ ਕੀਤੀਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਕੀਤਿਆ ਨੂੰ ਅਵਤਰ ਜਾਂ ਅਵਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

779, ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗ ਹੈ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਰੂਪ ਵਰਗ। ਇਹ ਇੱਕ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਗਰੁੱਪਿੰਗ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਕਿ ਇਸਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਣਇੱਛਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਉਸ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਉਸ ਸਮੂਹ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ - ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ਬੀ) "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਦੀ ਪਛਾਣ

780 ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੱਲ ਮੁੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਕੀ ਤਰੀਕਾ ਰਾਜ ਤੋਂ ਰਾਜ, ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੱਕ ਵੱਖਰਾ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਿੱਥੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਹੋਰ ਜਮਾਤਾਂ, ਸਮੂਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜੋ ਜਾਤ ਦਾ ਲੇਬਲ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਦੇ? ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੰਗਬੰਦੀ ਰੇਖਾ (ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ) ਜਾਂ ਪਹਾੜੀ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਗੇ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ, ਜਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਲਈ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

781. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ (ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 1664) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

c) ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਵਿੱਚ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

786. ਦੂਸਰਾ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 16(4) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪਿਛੜਾਪਣ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਜਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਹੈ। ਬਾਲਾਜੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ, 1963 Supp. 1 SCR 439, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ 15 (ਵਿੱਚ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। 4). ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 15(4) ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 1951 ਵਿੱਚ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16(4)ਇਸ ਵਿੱਚ “ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ” ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਨ, ਉਹੀ ਅਰਥ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਜਾਨਕੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮਰੀਮੂ, (1973) I SCC 420 (ਪਾਲੇਕਰ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 15(4) ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4) ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੁਣ ਇਹ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 1664) ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਧਾਰਾ 15(4) ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਕਹਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਵਰਗ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 15(4) ਅਤੇ 16(4) ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ।"

787. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 15 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਵਾਂਗ “ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਤੇ" ਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

340 (ਜੋ ਕਿ ਅਣਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ `ਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਲਾਸਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ । ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਧਾਰਾ 16(4) ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੁਝ ਕਲਾਸਾਂ ਜੋ ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ | ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਹ ਧਾਰਾ 15(4) ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਧਾਰਾ 1664) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਧਾਰਾ 340 ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਸੀ. ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 340 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ SEB ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: ਆਰਟੀਕਲ 16(4)ਧਾਰਾ 340 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4) ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਨੁਛੇਦ 15(4) ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ ।ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਵਰਗੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ - ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

788. ਅੱਗੇ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲਹਿਜ਼ਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਤੇ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲ ਕੇ ਗਰੀਬੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਦੁਸਟ ਚੱਕਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਯੰਤਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਦਰਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਪਛੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹੀ ਅਸੰਤੁਲਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਰਾਜੀਵ ਧਵਨ ਸਹੀ ਹੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ “ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ" ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 1664) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪਿਛੜਾਪਣ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਿਛੜੇ ਹਨ; ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ..." (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(D)(1) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਨੌਂ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4) ਧਾਰਾ 16(1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੀਪੀ ਜੀਵਨ ਰੈਡੀ, ਜੋ, (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਲਈ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ

"733. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 16(1) ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 16(1)। ਵਰਗੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਰਟੀਕਲ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਂ ਪੋਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ - ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਵੇਲ, ਜੋ ਇਨ ਬਾਕੇ, 57 ਐਲ ਐਡ 2 ਡੀ 750 ਦੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ, ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 16(1) ਸਿਰਫ਼ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ। ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਵੇਲ, ਜੇ, ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੇ, 57 ਐਲ ਐਡ 2 ਡੀ 750 ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਵਾਲਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਨਨ, ਜੇ ਸਮੇਤ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਚੌਦਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਚਾਰ (ਵਾਰਨ ਬਰਗਰ, ਸੀਜੇ ਸਮੇਤ) ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਸਿਵਲ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਰਾਈਟਸ ਐਕਟ, 1964 ਦੀ ਚੌਦਵੀਂ ਸੋਧ ਅਤੇ ਟਾਈਟਲ VI ਸਾਰੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਬਰਾਊਨ, 347 ਯੂਐਸ 483 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੈਰਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸਵਾਨ, 28 ਐਲ ਐਡ 2 ਡੀ 586 ਤੱਕ - ਸਕੂਲ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਹੈ - ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਸਲ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੋ, ਨਸਲ ਉਪਚਾਰਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਟਰੋ ਬ੍ਰੌਡਕਾਸਟਿੰਗ ਇੰਕ, 58 1W 5053 ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਤੀਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਸਲੀ ਚੇਤੰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਪੈਟਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ 2(a): ਵਿਚਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ 2(a) ਵਿਚਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ 2(a); ਕੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ?

741. ਬਾਲਾਜੀ ਵਿੱਚ, 1963 Supp 1 SCR 439 ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - "ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 15(4) ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 15(1) ਅਤੇ 29(2) ਦੇ ਇੱਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 15(4) ਨੂੰ ਚੰਪਕਮ, 1951 ਐਸਸੀਆਰ 525 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਰਥਾਤ, ਅਨੁਛੇਦ 15 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ । ਅਨੁਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਤੱਕ) ਬਾਲਾਜੀ, 1963 Supp 1 SCR 439 ਦੇ ਬਾਅਦ, ਇਸਨੂੰ ਦੇਵ ਦਾਸਨ, (1964) 4 SR 680 ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ (ਬਹੁਮਤ ਦੁਆਰਾ) ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਧਾਰਾ (4) ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 16 ਦਾ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ"। ਸੁਬਾ ਰਾਓ, ਜੇ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 1664) ਧਾਰਾ 16(1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੁੱਖ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਦੇਵਦਾਸਨ, (1964) 4 ਐਸਸੀਆਰ 680 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4) ਧਾਰਾ 16(1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਕੋਰਲਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ. ਐੱਨ.ਐੱਮ. ਥਾਮਸ, (1976) 2 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310 ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ (ਐੱਚ. ਆਰ. ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਏ.ਸੀ. ਗੁਪਤਾ, ਜੋਜੋ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਅੜੇ ਰਹੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(4) ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਬਹੁਗਿਣਤੀ (ਰੇ, ਸੀਜੇ, ਮੈਥਿਊ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਅਤੇ ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਜੇਜੇ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਆਰਟੀਕਲ 16(1)

ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 16(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ । (ਬੇਗ, ਜੇ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ ਜਿਸਦਾ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਕਤ ਚਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੈਰਾ 713 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(1) ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ । ਆਰਟੀਕਲ 14 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਥੰਮਸ, (1976) 2 SCC 310 ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂਆਰਟੀਕਲ 1661) ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਯਕੀਨੀ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਵਧਾਏਗਾ। ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਤੋਂ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ।ਇਹ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਤੇ ਅਨੁਮਤੀ ਵਾਲੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 10(3) [ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ । ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਡਾ: ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ - ਪੈਰਾ 693 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ - ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ", ਅਤੇ ਉਸ ਡਰਾਫਟ ਧਾਰਾ (3) ਨੂੰ ਉਕਤ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (I) ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕਸੁਰਤਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਧਾਰਾ (4) ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਰਾਜ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ/ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ (4) ਸਿਰਫ਼ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

742. ਬਾਲਾਜੀ, 1963 Supp 1 SCR 439 ਅਤੇ ਦੇਵਦਾਸਨ, (1964) 4 SCR 680 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 16(1) ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ । ਆਰਟੀਕਲ 14 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਧਾਰਾ (4) ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (4) ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਹੁਣ, ਜਿਵੇਂ ਆਰਟੀਕਲ 16(1) ਆਰਟੀਕਲ 14 ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਜਾਂ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ।ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ (4) ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ (4) ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਪੱਖੋਂ, ਜੇਕਰ 'ਵਰਗ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਧਾਰਾ (l) ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ (2) ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (l) ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ (4) ਇਸਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ 2(C)

ਕੀ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

744 ਅਗਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਯਾਰਾ (4) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਾਰਾ (4) ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਾਵ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਪੱਖ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (4) ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (15 ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ, ਉਸ ਸਮੇਂ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, - ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਾਰਨ - ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ, ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਿਵਾਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ (ਜਨ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ) ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਜ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ 'ਤੇ ਡੰਪ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਨਾਲ- ਨਾਲ ਧਾਰਾ (1) ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਅਨੁਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ?

745. ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਸਿਰਫ ਤਰਜੀਹ, ਰਿਆਇਤਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਯੁਕਤੀ/ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 733 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 16 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਾਵੇਲ, ਜੇ ਇਨ ਬੱਕੇ, 57 ਐਲ ਐਡ 2 ਡੀ 750 ਦੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ।ਪਰ ਉਸੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ।ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਬੇਸ਼ਕ, ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(ii) ਪੀ. ਬੀ. ਸਾਵੰਤ, ਜੱਜ (ਆਪਣੇ ਲਈ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ

"428. ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐੱਨ. ਐੱਮ. ਥਾਮਸ, (1976) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 310 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਟੀ. ਦੇਵਦਾਸਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ, (1964) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 680 ਵਿੱਚ ਜੇ. ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ, ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਥਾਪਤ ਨਿਆਂਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਇਸ ਦੇ ਖੰਡ (1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਖੰਡ (1) ਵਿੱਚ ਕੀ ਨਿਹਿਤ ਹੈ।

429. ਸਮਾਨਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਸਲ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 38,46,335,338 ਅਤੇ 340 ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਹ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।..।

430. ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖੰਡ (4) ਨੂੰ ਖੰਡ (1) ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਰ ਅਣਚਾਹੇ ਨਤੀਜੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਖੰਡ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਖੰਡ (4) ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਖੰਡ (1) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਫਿਰ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ, ਸੈਨਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਣ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਖੰਡ (4) ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਛੜੇਪਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁੱਝ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਰਗਾਂ ਜਾਂ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੈ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਜਾਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਹਨ।ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ, ਅਰਥਾਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ।ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਲਈ, ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਲਈ।431. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ "ਪੱਛੜੀਆਂ

ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ" ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਧਾਰਾ 16 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਛੇਦ 16 (4) ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਨੁਛੇਦ 16 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 16 (4) ਤਹਿਤ "ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ" ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

432. ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੱਛੜੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਜੀਹਾਂ, ਰਿਆਇਤਾਂ, ਛੋਟਾਂ, ਵਾਧੂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਾਂਗ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਜਦੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੋਟੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 (4) ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 (1) ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(iii) ਐੱਸ. ਰਤਨਵੇਲ ਪਾਂਡੀਅਨ, ਜੱਜ (ਆਪਣੇ ਲਈ) ਦੀ ਰਾਏ ਇੱਥੇ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ

"168. ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਨੁਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (4) ਅਨੁਛੇਦ 16 (1) ਅਤੇ (2) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 16 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੈ; ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰੋਤ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਜਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

169. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ 'ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ' ਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੀ. ਵੈਂਕਟਾਰਮਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1951 ਐਸ. ਸੀ. 229 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਇਸ ਲਈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਉੱਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।"

20. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਬਲਕਿ ਅਨੁਪਾਤਕ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।ਸਮਝਦਾਰ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅੰਤਰ-ਪਛੜੇਪਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਵਰਗ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ਼ਃ

(i) ਮਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਡੀਨ, ਸੇਠ ਜੀ. ਐੱਸ. ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1990) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 130, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ.

8. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤੀ, ਲਿੰਗ ਜਾਂ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਆਰਟੀਕਲ 15 (4), ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਆਰਟੀਕਲ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 29 ਦੇ ਖੰਡ (2) ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ।ਸਮਾਨਤਾ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ।ਆਰਟੀਕਲ 14 ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਅਸਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮੌਕੇ ਦੀ ਅਸਲ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਕੁਝ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨਤਾ ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨਤਾ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਹਕੀਕਤ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।ਜੋ ਅਸਮਾਨ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿਰਫ਼ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੌਲਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਰਾਜ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਬਣਾ ਕੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਵੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਗਣਨਾ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਆਪਕ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ, ਕਿੱਤਾ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ, ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1984) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 654 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(ii) ਡਾ. ਪ੍ਰਦੀਪ ਜੈਨ ਬਗੈਰਾ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਗੈਰਾ., (1984) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 654 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ

13. ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵੀ ਵਿਲੀਅਮ ਬਲੇਕ ਨੇ ਜੋ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੱਚ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, "ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਬਲਦ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ੁਲਮ ਹੈ"।ਜੋ ਅਸਮਾਨ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ

ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਅਸਲ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।.."(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(iii) ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ v.ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2010)

4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 50, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ

"37. ਇਹ ਸਾਡੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਾਰ ਹੈ ਕਿ "ਮੌਲਿਕ ਸਮਾਨਤਾ" ਅਤੇ "ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ ਨਿਆਂ" ਵਰਗੇ ਵਿਚਾਰ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ" ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹਨ।ਰਾਜ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ "ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ" ਸਮਝਣਯੋਗ ਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹੀ ਮਾਪਦੰਡ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਂਚ ਨੂੰ "ਸਖਤ ਪੜਤਾਲ" ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਬੇਸ਼ਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ' ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ IX ਦੁਆਰਾ ਸਮਰੱਥ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਦਮ ਹੈ।"

(iv) ਡੇਗਾ ਵੈਂਕਟ ਹਰਸ਼ ਵਰਧਨ ਬਗੈਰਾ ਬਨਾਮ ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2019) 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 735, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

21. ਆਬਜੈਕਟ-ਓਰੀਐਂਟਡ ਐਸ. ਆਰ. ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 2001 ਐਸ. ਸੀ. 2707, ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਟੀ. ਐੱਮ. ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 481, ਸੋਭਾ ਹਾਇਮਾਵਤੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਸੇਟੀ ਗੰਗਾਧਰਾ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ., ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 2005 ਐਸ. ਸੀ. 800।ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ

"122. ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਸੀਮਾ, ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਛੜੇਪਣ, ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਢਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਰੀ ਵਿੱਚ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

22. (ਏ) ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉੱਨਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਬੀ. ਪੀ. ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੱਜ (ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਲਈ) ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ

"792.।ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ (4) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮੂਹ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਨਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ' ਵਰਗ 'ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਛੜਿਆ ਵਰਗ ਬਣਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ।(ਇਹ ਚਰਚਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ)। 795. ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਪੱਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ" ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਯੋਗ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤ ਹਨ।ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 786 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਢੁਕਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।ਆਰਟੀਕਲ 16 (4) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ; ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਪਛੜੇਪਣ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਜਾਤੀਆਂ/ਸਮੂਹ/ਕਬੀਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਹਨ।ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਵਰਗ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ/ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਜੋਂ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ।ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਜੀਹੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਛੜੇਪਣ, ਇੱਕ ਸਾਪੇਖਿਕ ਸ਼ਬਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਆਮ ਪੱਧਰ ਦੁਆਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।ਪਛੜੇਪਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਿੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਕੋਈ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਖੰਡ I ਦੇ ਅਧਿਆਇ III ਅਤੇ XI ਨੂੰ ਖੰਡ II ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਕਾ XII ਅਤੇ XXI ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ/ਅਥਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਪਦੰਡ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਸਮੂਹਾਂ, ਜਾਤੀਆਂ, ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ।ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਵਰਗ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਚੈਪਟਰ 11) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਉੱਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਪਛਾਣ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ।

796.-797।ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਾਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।(ਏ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਜੇ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪਛੜਿਆ ਵਰਗ ਹੋਵੇਗਾ।ਗ਼ੈਰ-ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਈ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਮੂਹ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।ਉਹ ਵੀ ਅਨੁਛੇਦ 16 (4) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਛੜੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।(ਅ) ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਨਾ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਜਾਂ ਸਲਾਹਯੋਗ ਹੈ।ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ/ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੀ ਆਬਾਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸਮੂਹਾਂ, ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਾਪਦੰਡਾਂ (ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਸਤ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਤਾਂ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਪਛੜਿਆ ਵਰਗ" ਉੱਭਰਦਾ ਹੈ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਰ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸਮੂਹਾਂ, ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੂਹਾਂ, ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਉੱਤੇ

ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਤੀ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ, ਪਛਾਣਯੋਗ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ/ਵਰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਸਮੂਹਾਂ, ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।(ਇ) ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤ ਹੋਵੇ।(ਸ) 'ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ' ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।(ਹ) ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 16 (4) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਅਨੁਛੇਦ 15 (4) ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 340 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ।ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੌੜਾ ਹੈ।ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ "ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।ਧਾਰਾ 16 (4) ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।ਬੇਸ਼ਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।ਅਨੁਛੇਦ 16 (4) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵਰਗ ਅਨੁਛੇਦ 15 (4) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

23.ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 341 ਅਤੇ 342 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

"26. ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਸਕਣ।ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਹੀ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਿਤ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛੜਿਆ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 341 ਜਾਂ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ, ਜੋ 'ਏ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਛੂਆਛੂਤ ਜਾਂ ਪਛੜੇਪਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਹਨ।

ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਤਹਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

27. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਸੰਸਦ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ।ਜਦੋਂ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਹੋਰ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਦੇ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹਾਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।ਅਸੀਂ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ (2008) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ ਸੀ. ਜੇ. ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ਼ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।

28. ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਨਾਗਰਾਜ (2006) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 212 ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 16 (4-ਏ) ਅਤੇ 16 (4-ਏ) ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਬੀ), ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 341 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਨਾਗਰਾਜ (2006) 8 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 212।ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਗਰਾਜ, (2006) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 212 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਲ 2006 ਤੋਂ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ

28. 1.ਅਨਿਲ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੌਰ, (2009) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ.454 (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ 17 ਅਤੇ 18 ਦੇਖੋ)।

28. 2.ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2011) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 467 (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ 10,50 ਅਤੇ 67 ਦੇਖੋ)।

28. 3.ਯੂ. ਪੀ. ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ.ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ (2012) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ.
1, (ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) [ਪੈਰਾ 61,81 (ix), ਅਤੇ 86 ਦੇਖੋ]।

28. 4.ਐੱਸ. ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਟੀ. ਐੱਨ., (2015) 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 292, (ਦੋ-ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ 18,19 ਅਤੇ 36 ਦੇਖੋ)।

28. 5.ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਕਰਮਚਾਰੀ ਭਲਾਈ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, (2015) 12 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 308 (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ 9 ਅਤੇ 26 ਦੇਖੋ)।

28. 6.ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦ ਗੌਤਮ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ, (2016) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 113 (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ 2 ਅਤੇ 45 ਦੇਖੋ)।

28. 7.ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2017) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 620 (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ 17 ਤੋਂ 22 ਦੇਖੋ)।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

24.ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1 ਨੂੰ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੱਕ।ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

"395. ਸਾਹਨੀ (I), 1992 (ਪੂਰਕ) (3) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 217 ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਚਰਚਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ

ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ।ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

633. ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (1), 1992 ਪੂਰਕ (3) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 217 ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸਿਰਫ ਓ. ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਰੈੱਡੀ, ਜੱਜ ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ।725, ਪੈਰਾ 792 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਾਤੀਆਂ "।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ।ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੁਣ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰ) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਅਧੀਨ ਸੂਚੀਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਹੈ।

25. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਹੋਰ ਬੰਧਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਕੇ. ਸੀ. ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਐੱਮ. ਥਾਮਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ(ਏ) ਕੇ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਐਮ. ਆਰ. ਬਾਲਾਜੀ ਵਿੱਚ ਵਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਵਿਲੱਖਣ.ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪਛੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉੱਨਤ ਵਰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਨ।ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ "55. ਬਾਲਾਜੀ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1963 ਐੱਸ. ਸੀ. 649 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਉੱਨਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 15 (4) ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਲਗਭਗ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਪੱਛੜੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ।ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜੇ ਵਧੇਰੇ ਉੱਨਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੁਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਧੇਰੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵਧੇਰੇ ਉੱਨਤ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਨਤ ਵਰਗ ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ।ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗ ਹਨ ਜੋ

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉੱਨਤ ਵਰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ ਪਰ ਬਹੁਤ ਪਛੜੀਆਂ ਵਰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਐੱਨ. ਐੱਮ. ਥਾਮਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਰਦ ਵੱਖਰੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਸਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਿੰਨਤਾਸੂਚਕ ਇਲਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ "82. ਧਾਰਾ 16 (2) ਵਿੱਚ "ਜਾਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ" ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਅਨੁਛੇਦ 366 (24) ਵਿੱਚ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 16 (2) ਵਿੱਚ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।83. ਇੱਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਾਜਬ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਠੇ ਸਮੂਹਬੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕਲਰਕ।ਜੇ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰ ਅੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਤਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਿੰਨਤਾਸੂਚਕ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ

ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ, (1960) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 311; ਐੱਸ. ਜੀ. ਜੈਸਿੰਘਾਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਖੋਸਾ, (1974) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 771, ਦੀ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।* * * * * * *

167. ਧਾਰਾ 46 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 366 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (24) ਅਤੇ (25) ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਅਧਿਐਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

169. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (2) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਇੱਕੋ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਸਕਣ।ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

26.ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਛੜਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਵਾਂਗ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ।ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇਗੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਜਨ ਮੋਰਚਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

9. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ 1974 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (1), 15 (4) ਅਤੇ 29 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ।ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਸਦੀਵਤਾ ਤੱਕ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਕਲੰਕਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ।ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੱਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵਰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।..

14. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੀਮਾ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਥਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ' ਤੇ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।"ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੌਰਗੇਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਮੌਰਗੇਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪਛੜਿਆ ਵਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੰਨਾ ਪਛੜਿਆ ਵਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ ਜਿਸ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਵਜੋਂ 27 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।ਆਰਟੀਕਲ 15 (4) ਜਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 16 (4) ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 1992 ਸਪਲਿੱਪ (3) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 217 ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਰੀ ਵਿੱਚ। ਧਾਰਾ 342 ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ:

27. ਆਰਟੀਕਲ 341 ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ "34। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ।- (1) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ।

(2) ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਖੰਡ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।" ਅਨੁਛੇਦ 342 ਅਤੇ 342 ਏ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ "34। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ।- (1) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ।

(2) ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਖੰਡ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਬੀਲੇ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

342 ਏ. ਸਮਾਜਿਕ । ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ।- (1)

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ।

(2) ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉਪਰੋਕਤ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉਪਰੋਕਤ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।"ਆਰਟੀਕਲ 341 (1) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਧਾਰਾ 341 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।ਅਨੁਛੇਦ 366 'ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ', 'ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ' ਅਤੇ 'ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

"366. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ.ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਰਥ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਭਾਵ -

(24) "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਜੋ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(25) "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(26 ਸੀ) "ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜੋ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਰਟੀਕਲ 342 ਏ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਇੱਕ ਸੌ ਦੋ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2018, 14.8.2018 ਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।ਅਨੁਛੇਦ 342 ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅਨੁਛੇਦ 366 (26 ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ।ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 342 ਏ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।ਅਨੁਛੇਦ 341,342 ਅਤੇ 342 ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਅਨੁਛੇਦ 16 (4) ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਐਲਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 366 (26 ਸੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 342 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 366 (24) ਅਤੇ 366 (25) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 341 ਅਤੇ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ।ਧਾਰਾ 342 ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 341,342 ਅਤੇ 342 ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਧਾਰਾ 341 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ?

28. ਕੀ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ?ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 341 (2), 342 (2) ਅਤੇ 342 ਏ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।ਇੱਕ ਵਾਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

29. ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਜਾਂ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਜਾਤੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਜਾਤੀ/ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਸਨ।ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਧਾਰਾ 341 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।ਜਾਤੀ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਵਰਗ ਹੈ।ਇਹ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਭ ਨੂੰ ਅਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਰੀਬ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਹਨ।ਕੀ ਲਾਭ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਮਝਦਾਰ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਹੈ।ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਰੂਪ ਵਰਗ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇਣ ਲਈ, ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

30. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 341 ਅਤੇ 342 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮਿਲਿੰਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

14. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿੱਚ (ਅਧਿਕਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ, ਵਾਲੀਅਮ. 9) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 (ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 341 ਅਤੇ 342 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਅਤੇ 300-ਬੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ, ਡਾ. ਬੀ. ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਾਇਆ "ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅਨੁਛੇਦ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੀ।ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਜਾਂ ਸ਼ਾਸਕ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਜੋ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ◌ਃਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਉਹ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਅਤੇ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜੋੜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ.ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗੜਬੜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

31.ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 341 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਧਾਰਾ 341 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ (i) ਬੀ. ਬਸਾਲਿੰਗੱਪਾ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਮਿਊਨਿਚਿਨੱਪਾ, (1965) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 316, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਇਸ ਲਈ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ ਖੰਡ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅੰਤਮ ਹੈ।

(ii) ਭਈਆ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਹਰਿਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (1965) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 877 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 341 (1) ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

(iii) ਸ਼੍ਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1990) (ਪੂਰਕ) .ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 220 ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਾਅਵਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੋਧ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। 914 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ [2020] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.

(iv) ਪਾਲਘਾਟ ਜ਼ਿੱਲਾ ਥੰਡਨ ਸਮੁਧਿਆਏ ਸਮਰਕਸ਼ਣ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1994) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 359 ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(v) ਮਿਲਿੰਦ ਵਿੱਚ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।ਇਹ ਧਾਰਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਜ਼ਟਰਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

(vi) ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸਤਾਰ/ਹਟਾਉਣਾ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਰਗ/ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਥਾਰਟੀ

ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸੰਸਦੀ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(vii) ਹੈਖਮ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲੋਇਸ ਕਾਕਚਿੰਗ, ਮਣੀਪੁਰ (ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਉੱਨਤੀ ਸੰਸਥਾ) ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

(1997) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 523, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਐਕਟ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 366 (25) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ" ਨਿਰਣਾਇਕ ਹਨ।

(viii) ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਤ ਵਲਸਾਡ ਜ਼ਿੱਲਾ ਵਿੱਚ ਕੇ. ਐੱਮ. ਜੀ. ਪਰਿਸ਼ਦ ਬਨਾਮ ਸੰਘ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ (2007) 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 360, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।(ix) ਅਨੁਛੇਦ 341 (1) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।ਇਸ ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ।ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪੁਨੀਤ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ, (2003) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 204.ਪੁਨੀਤ ਵਿੱਚ ਰਾਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ।ਅਨੁਛੇਦ 341 (1) ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਰਜੀਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਪੀੜਤ ਹਨ।

(x) ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਚੋਣ ਬੋਰਡ, (2009) 15 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 458, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ।ਕੀ ਉਹ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਜਾਤੀਆਂ/ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 338,338-ਏ, 341,342 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ।ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਛੇਦ 15 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

32. ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ

(ਏ) ਸੰਭੂ ਨਾਥ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, (1973) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 856 ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇਗੀ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਵੇਗੀ। (ਅ) ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਬਨਾਮ ਡਾਵਸਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, 264 ਯੂ. ਐੱਸ. 219, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਮਰਦਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਮ ਭਲਾਈ, ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ, ਅਟੱਲ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡੇਵਿਡ ਬਰਨੇਟ ਬਨਾਮ ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਆਇਲ ਐਂਡ ਗੈਸ ਕੰਪਨੀ, 285 ਵਿੱਚ ਯੂ. ਐੱਸ. 393, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਘੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਸਬਕ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਤਰਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਗਲਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਫਲਦਾਇਕ, ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ।

ਗ੍ਰੇਵਜ਼ ਬਨਾਮ ਪੀਪਲ ਆਫ਼ ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿੱਚ, ਯੂ. ਐੱਮ. 466,306,
ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦਾ ਅੰਤਮ ਟੱਚਸਟੋਨ ਖੁਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ।
(ਹ) ਮਾਰਟਿਨ ਬਨਾਮ ਹੰਟਰਜ਼ ਲੈਸੀ, 14 ਯੂ. ਐੱਸ. (1 ਕਣਕ) 304 ਵਿੱਚ; 4 ਐਲ. ਐੱਡ. 97, 102, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦ ਵਿੱਚ, ਲਾਹੇਵੰਦ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਤਖਤਾਪਲਟ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
(f) ਬੰਗਾਲ ਇਮਿਊਨਿਟੀ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1955) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 603, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਜਨਤਾ ਦੇ ਆਮ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੂਰਗਾਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਖਪਤਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਨਿਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗਾ।(ਐੱਚ) ਆਈ. ਆਰ. ਕੋਇਲੋ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
33. ਬਾਈਡਿੰਗ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਹੇਗੜੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕੇਸ਼ਵ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, (1965) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 908, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸੋਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀ ਰਹੇਗੀ।
(ਅ) ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾ। (1989) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 754, ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।
34. ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਾਮਣੀ ਨੇ ਸਹੀ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸਮੀਕਰਨ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਉਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੀਵੀਕੇ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਸਰਾ (2011) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 36.ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ
37. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਪਾਠ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮੁੱਢਲਾ ਸਰੋਤ ਹੋਵੇਗਾ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸੱਚ ਦੇ ਅਰਥ, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸਮੀਕਰਨ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।"
35. ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇੱਕ ਜੀਵੰਤ ਅਤੇ ਜੈਵਿਕ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁੱਡੀਅਰ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਡਇਅਰ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ., (1990) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 71.

36. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਪਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਪੈਰਾ 781 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਰਚਾ ਇਸ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 (4) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦਾ ਕੇਨ ਧਾਰਾ 15 (4) ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 16 (4) ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਨੁਛੇਦ 16 (4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ।ਉਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਖੜੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 342 ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 341 ਜਾਂ 342 ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 366 (24) ਅਤੇ (26 ਸੀ) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਪਛੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਪਦੰਡ ਸਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।ਇਹ ਚਰਚਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

37. ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਵਿੱਚ, ਬੀ. ਪੀ. ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ, ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਈ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।ਐੱਨ. ਐੱਮ. ਥਾਮਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਸਲਾਂ, ਕਬੀਲਿਆਂ, ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵਾਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਜਾਤੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਪਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਵਰਗ ਹੈ ਇਹ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਗਰੁੱਪਿੰਗ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।ਇਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਕਿੱਤਾ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

38. ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 341,342 ਅਤੇ 342 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਲਾਭ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ 'ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸੰਕਲਪ' ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 341 ਜਾਂ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ, ਜੋ ਕ੍ਰੀਮੀਲੇਅਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਛੂਆਛੂਤ ਜਾਂ ਪਛੜੇਪਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇ; ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ (ਵਰਗ) ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਢੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ, ਕਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਗੁਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

39. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਜੋ ਲੋਕ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨ ਕੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਚੇਬਰੋਲੂ ਲੀਲਾ ਵਿੱਚ

ਪ੍ਰਸਾਦ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਏ. ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜ, 2020 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. 383, ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਇੰਦਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸਾਵਨੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਓਰਸ. ਬਨਾਮ.ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ । ਹੋਰ।, (2010) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 50.

40.ਉੱਥੇ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਿਹਤਰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕਿੱਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।ਬਾਲਮੀਕਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਫਾਈ ਵਰਗ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (5) ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਵੰਚਿਤ ਵਰਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਨਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇ।ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਤਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਨ ਜਾਇਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ) ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਜਾਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਵਧ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭੁੱਖ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਫਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਟੋਕਰੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

41. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੈ; ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਰ ਅੱਖ ਦੇ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝਣਾ ਹੈ।ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹਨ।ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਮੂਹ ਨਹੀਂ ਹਨ।ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੁਪਨਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਸਨ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਸਮਾਨ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਸਦੀਵਤਾ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ?

42. ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੰਚਿਤ ਵਰਗ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਨਿਆਂ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ

ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਕੁੱਝ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵੰਡ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਸਤਾਂ ਤੱਕ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

43. ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਤਰਜੀਹੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਲਾਭ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਮਾਨਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

44. ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਸੀ।ਕੀ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਥਿਤ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

45. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਮੂਹ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ, ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅੰਕੜਾ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।ਇਹ ਹਰੇਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।

46. ਰਾਜ ਅਨੁਛੇਦ 15 (4) ਅਤੇ 16 (4) ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 341 (1) ਅਤੇ 342 (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ/ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14,15 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਤਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਪ-ਵਰਗੀਕਰਣ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਿੰਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

47. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜੱਜ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ।ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

48. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ/ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਜਾ ਵਰਗ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਏ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator

ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ.ਰਾਜ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਰਜੀਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਪਾਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਉੱਨਤੀ ਹੈ।

49. ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ।ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।ਇਸ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਵਿਵਹਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 341,342 ਅਤੇ 342 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਚੀਬੱਧ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

50. "ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ" ਆਰਟੀਕਲ 16 (4) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ।ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਜਬ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਵਰਗ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੈ।ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜਵੰਦ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

51. ਅਨੁਛੇਦ 14,15,16,338,341,342 ਅਤੇ 342 ਏ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ।ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਚੁੱਪ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈਆਂ ਵੱਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚਾ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

52. ਅਸੀਂ 3 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੋ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਨੂੰ ਤਾਲਮੇਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਬੈਂਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ।ਅਸੀਂ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ 7 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਮਾਮਲਾ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ | ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਏ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ |

Compared, verified and authenticated by

Mohit Garg, Translator